

Viedokļi darbībā. Izglītojamo un viņu ģimeņu viedokļu iekļaušana izglītības lēmumu pieņemšanā

Galīgais kopsavilkuma ziņojums

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

VIEDOKĻI DARBĪBĀ

Izglītojamo un viņu ģimeņu viedokļu iekļaušana
izglītības lēmumu pieņemšanā

Galīgais kopsavilkuma ziņojums

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra (Aģentūra) ir neatkarīga un pašregulējoša organizācija. Aģentūru līdzfinansē tās dalībvalstu izglītības ministrijas un Eiropas Komisija, izmantojot darbības dotāciju Eiropas Savienības (ES) izglītības programmā.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr izteiktie viedokļi un pārlicība ir tikai autora(-u) viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Komisijas viedokļus. Par to nav atbildīga ne Eiropas Savienība, ne Eiropas Komisija.

Jebkuras privātpersonas uzskati, kas izteikti šajā dokumentā, ne vienmēr atspoguļo Aģentūras, tās dalībvalstu vai Eiropas Komisijas oficiālos viedokļus.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2023

Redaktori: Antola Kefalino (Anthoula Kefallinou) un Daiena Mērdoka (Diana Murdoch)

Šī publikācija ir atvērtās piekļuves resurss. Tas nozīmē, ka jums tai ir brīva pieeja, tās izmantošanai un izplatīšanai ar attiecīgo Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras atļauju. Lai saņemtu papildinformāciju, skatiet Aģentūras atklātās piekļuves politiku: www.european-agency.org/open-access-policy.

Jūs varat citēt šo publikāciju šādi: Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2023. *Viedokļi darbībā. Izglītojamo un viņu ģimeņu viedokļu iekļaušana izglītības lēmumu pieņemšanā — galīgais kopsavilkuma ziņojums.* (A. Kefallinou un D. Murdoch, red.). Odense, Dānija

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar **Creative Commons licenci Attiecinājums-Nekomerciāls-Bez atvasinājumiem 4.0 Starptautisks**. Jūs nedrīkstat labot vai tulkot šo publikāciju bez Aģentūras apstiprinājuma.

Lai nodrošinātu plašāku pieejamību, šis ziņojums ir izlasāms elektroniskā formātā 25 valodās Aģentūras tīmekļa vietnē: www.european-agency.org

Šis ir oriģinālā angļu valodas teksta tulkojums. Ja rodas šaubas par tulkojumā esošās informācijas precizitāti, lūdzu, skatiet oriģināltekstu angļu valodā.

ISBN: 978-87-7599-079-5 (elektronisks)

Sekretariāts

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tālr.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Briseles birojs

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tālr.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

Saturs

levads	5
1. posms. VIA sistēmas izstrāde jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā	6
<i>Galvenie konstatējumi politikas apskatā</i>	6
<i>Galvenie konstatējumi literatūras apskatā</i>	7
2. posms. VIA sistēmas īstenošana	10
Projekta “Viedokļi darbībā” rīku komplekts	12
Galvenās atziņas politikas veidotājiem	13
Nobeiguma piezīmes	15
Atsauces	16

Levads

Izglītojamo un ģimeņu līdzdalība lēmumu pieņemšanā un politikas izstrādē un šīs līdzdalības veicināšana ir viena no Eiropas un starptautisko organizāciju prioritātēm. Tomēr apmērs, kādā izglītojamie un viņu ģimenes locekļi tiek faktiski ņemti vērā svarīgos lēmumos, kas viņus skar, joprojām atšķiras.

Projektā **Viedokļi darbībā** (VIA), ko īstenoja Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra (Aģentūra), tika pētīts, kā jēgpilni iekļaut izglītojamo un viņu ģimeņu viedokļus izglītības lēmumu pieņemšanas procesos. Tā bija atbilde uz pieprasījumiem, ko bija iesnieguši Pārstāvju padomes locekļi no Aģentūras valstīm, un starptautiska līmeņa aicinājumiem un iniciatīvām par dažādu paaudžu ieinteresēto pušu plašāku līdzdalību izglītības lēmumu pieņemšanā.

VIA projektam bija divi galvenie mērķi:

- izstrādāt pamatu un pamatojumu plaši atzītajai vajadzībai iekļaut izglītojamo un ģimeņu viedokļus lēmumu pieņemšanā;
- noteikt, kā politikas veidotāji un citas ieinteresētās puses varētu apmierināt šo vajadzību praksē, dažādās valstīs un dažādos kontekstos.

Šie mērķi tika sasniegti divos secīgos posmos. 1. posmā tika izveidots literatūras apskats un veikta analīze par to, kā Aģentūras iepriekšējā darbība nodrošināja izglītojamo un ģimeņu viedokļu iekļaušanu, kā arī apkopotu piemēri attiecīgajās valstīs. 2. posms ietvēra padziļinātu darbu trīs valstīs (Islandē, Maltā un Norvēģijā), lai noteiktu un praktizētu efektīvus veidus, kā iesaistīt izglītojamos un ģimenes.

1. un 2. posms deva tālāk norādītos rezultātus.

- **Literatūras apskats**, kurā sniegts VIA konceptuālais un empīriskais pamatojums (Eiropas Aģentūra, 2022a).
- **Kopsavilkuma ziņojums**, kurā sīki aprakstītas visas VIA darbības un galvenie konstatējumi (Eiropas Aģentūra, 2022b).
- **VIA rīku komplekts** — praktisks tiešsaistes resurss, kas sniedz norādes rīcībai.
- **Infografika**, kurā ilustrēta VIA sistēma jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā un projekta galvenās atziņas.
- Video, kurā atspoguļoti izglītojamo, ģimeņu un politikas veidotāju viedokļi VIA pasākumā.
- Šis galīgais ziņojums, kurā apkopota projekta metodoloģija un galvenie rezultāti.

1. posms. VIA sistēmas izstrāde jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā

1. posmā (2021) Aģentūras komanda pārskatīja politiku un zinātniskās pētniecības literatūru, lai VIA projektam izveidotu stabilu konceptuālo un empīrisko pamatu. Komanda arī apkopoja un analizēja piemērus par izglītojamo un ģimeņu aktīvu iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, pamatojoties uz Aģentūras iepriekšējo darbu un informāciju par 19 Aģentūras dalībvalstīm.

Šā darba rezultāts ir **VIA literatūras apskats** (Eiropas Aģentūra, 2022a), kurā sniegts mērķtiecīgs pamatojums un galvenie pierādījumi par jēgpilniem veidiem izglītojamo un ģimeņu viedokļu iekļaušanai izglītības lēmumu pieņemšanā.

Politikas un literatūras apskata konstatējumos ir skaidri norādīts, ka aizvien plašāk tiek atzīta izglītojamo un ģimeņu viedokļu iekļaušanas nozīme izglītības lēmumu pieņemšanā. Tomēr trūkst zināšanu un prasmju, kā to panākt praksē, dažādos kontekstos un ar dažādām ieinteresētajām pusēm.

 Mēs esam tie, kas faktiski iet skolā; mūsu viedoklim vajadzētu būt vissvarīgākajam.

(Izglītojamo pārstāvis, VIA pasākums)

Galvenie konstatējumi politikas apskatā

- Bērnu tiesības tikt uzklautiem un ņemtiem vērā jautājumos, kas viņus skar, attiecas uz VISIEM bērniem. Bija vajadzīgi 30 gadi vairākkārt veiktu politikas pasākumu un skolās īstenotas prakses, lai bērni vairs netiktu uzskatīti par starpniekiem, bet varētu faktiski izmantot šīs tiesības.
- Ir jāapspriežas ar ģimenēm, un galvenajam apsvērumam, pieņemot galīgos lēmumus, ir jābūt principam “bērna labākās intereses”.
- Bērniem ir tiesības uz organizāciju, iestāžu un kopienu padomiem un atbalstu. Arī ģimenēm ir šīs tiesības, pildot savus pienākumus pret bērniem.

- Lai nodrošinātu bērnu, vecāku un ģimeņu tiesības, svarīga loma ir politikas saskaņošanai un sadarbībai starp ieinteresētajām pusēm.
- Valstīm ir jāaņem sistematizēt un izstrādāt efektīvus procesus izglītojamo un ģimeņu līdzdalībai un mijiedarbībai sinerģijā ar visām iestādēm un ieinteresētajām pusēm visos jautājumos, kas skar bērnus.

Galvenie konstatējumi literatūras apskatā

- Lai gan ir ļoti daudz literatūras par viedokļa paušanu un vajadzību zināt izglītojamo viedokļus izglītības retorikā, plaša starp izpēti un praksi saglabājas.
- Par ētisku pieeju trūkumu liecina spēku nelīdzsvarotība, skaidru mērķu, metožu un rezultātu trūkums, kā arī sociālā atstumšana un dažu balsu aplūsināšana.
- Izpēte galvenokārt koncentrējas uz iesaisti skolas vai klases līmenī, bet mazāk — uz līdzdalību lēmumu pieņemšanā politikas līmenī.
- Zinātniskajā literatūrā nav plaši pētīts jautājums par paaudžu līdzdalību vai kopienas iesaisti izglītībā.
- Pētījumi ar pieaugušajiem un izglītojamajiem, kuri ir pakļauti atstumtībai, turpinās “apcirkņos”, pamatojoties uz dažādām klasifikācijām un apzīmējumiem.
- Aktīva iesaistīšanās vairāku atstumtībai pakļauto grupu līdzdalības pētījumos ir ierobežota.
- Plašāk izmantojot resursu, ko piedāvā atbalsta un digitālās tehnoloģijas, kā arī nevalstiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, viedokļu izpētes metodes varētu tikt būtiski mainītas.

Turpinot darbu 1. posmā, tika izstrādāta VIA sistēma jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā. Šai sistēmai, kas ilustrēta **VIA infografikā**, ir četri pamatelementi: **Telpa, Viedoklis, Auditorija** un **Ietekme**. Šo elementu pamatā **bērnu līdzdalības modelis**, ko izstrādājusi Queen's University Belfast profesore Laura Landija (Laura Lundy) (**Lundy, 2007. gads**).

VIA sistēma piemēroja Landijas modeli izglītības kontekstam un paplašināja to, līdztekus bērniem un jauniešiem iekļaujot arī ģimenes. Tā tika balstīta arī uz citiem teorētiskiem izglītojamo un ģimeņu iesaistes modeļiem, ietverot plašākus ētiskos apsvērumus (piem., uz **UNICEF darbu, 2020. gads**).

Visi četri elementi darbojas kopā interaktīvi un iteratīvi.

Telpa kopumā raksturo iespēju paust viedokli drošā un iekļaujošā vidē.

Viedoklis ir veids, kā dalībnieki var paust savu viedokli. Tā mērķis ir nodrošināt, lai ikviens varētu paust viedokli pieejamā, būtiskā, atbilstošā un katram individuālam vai grupai jēgpilnā veidā.

Ietekme ir tas, kā viedokļi tiek iekļauti lēmumos un radītajās pārmaiņās, tādējādi nodrošinot jēgpilnu līdzdalību.

Auditorija aptver klausītāja lomu viedokļu atspoguļošanā. Klausītājiem ir jāspēj atbildīgi izturēties pret citu viedokļiem.

Ētiska pieeja caurauž visus sistēmas aspektus, lai veicinātu izpratni un pievērštos tādiem jautājumiem kā piekrišana, pieejamība, neaizsargātība, drošība, spēku nelīdzsvarotība, neobjektivitāte un pārredzamība.

VIA sistēma

1. attēls. VIA sistēma jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā: galvenie elementi un ētiskie apsvērumi

2. posms. VIA sistēmas īstenošana

2. posmā (2022) pārstāvji no Islandes, Maltas un Norvēģijas strādāja nelielā grupā, iesaistoties interaktīvās valsts aktivitātēs ar izglītojamajiem un ģimenēm. VIA sistēma noteica metodoloģiju, un tika izmantota kā šo aktivitāšu praktisks ceļvedis.

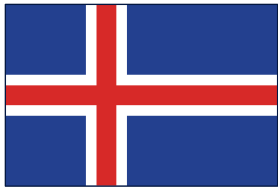
Valstu iesaistes mērķis bija:

- izstrādāt un apstiprināt VIA sistēmas praktiskos aspektus saistībā ar galvenajiem elementiem — Telpu, Viedokli, Auditoriju un Ietekmi;
- veicināt VIA rīku komplekta izstrādi.

Katra valsts izvēlējās savu tēmu un atbilstošāko veidu, kā strādāt ar ieinteresētajām pusēm valsts vai vietējā līmenī. VIA komanda atbalstīja valstis, nodrošinot uz VIA sistēmu balstītus reflektīvus jautājumus, lai tām palīdzētu iziet katru posmu. Atkarībā no izvēlētās tēmas un dalībniekiem VIA komanda nodrošināja arī praktiskus un mērķtiecīgi izmantojamus resursus (t. i., rīkus, pamatnostādnes un atbilstošas metodoloģijas).

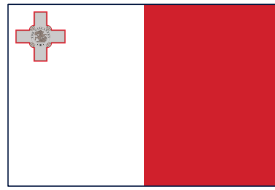
Pēc sākotnējām diskusijām grupā katra valsts izstrādāja un īstenoja savu plānoto aktivitāti valsts kontekstā. Visas trīs valstis vēlējās izpētīt izglītojamo un ģimeņu līdzdalības pieredzi, izmantojot dažādas “viedokļa izdibināšanas” aktivitātes, piemēram, mācību pastaigas, fokusa grupas, intervijas vai novērojumus.

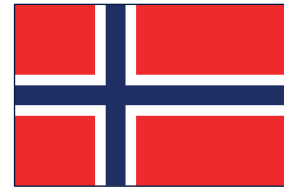
Islande

Mācību pastaigas un fokusa grupas ar izglītojamajiem

Malta

Intervijas ar ģimenēm
Aktivitātes ar izglītojamajiem

Norvēģija

Novērojumi
Izglītojamo aptauja
Intervijas ar politikas veidotājiem

2. attēls. Aktivitātes trīs valstīs

Konkrētāk, Islandes aktivitāšu mērķis bija novērtēt daudzsološu iniciatīvu, kas iepriekš tika īstenota nelielā skolā ar augstu migrējošo izglītojamo īpatsvaru. Maltā tika novērtēta tādas politikas īstenošana, kuras mērķis bija izveidot vispārīglītojošo skolu vienības izglītojamajiem ar autismu, izjautājot izglītojamos, kas tiek izglītoti šajās vienībās, un intervējot viņu vecākus. Norvēģijā tika novērtēti apspriešanās procesi un struktūras, kas valsts līmenī izveidotas ar izglītojamo pārstāvjiem un politikas veidotājiem.

Tie no mums, kuriem ir funkcionālie traucējumi, bieži vien tiek uzkrītoši izstumti no dialoga par mūsu pašu dzīvi.

(Cologon, 2020. gads, 2. lpp.)

Neraugoties uz šo valsts aktivitāšu mērķu, darbības jomu un kontekstu dažādību, grupu diskusijās un refleksijās atklājās **kopīgas tēmas**, kas visas saistītas ar jēgpilnas līdzdalības sasniegšanu.

- Lai kāds būtu uzklaušanās mērķis, viedokļiem jānāk no dažādiem izglītojamajiem/ģimenēm ar **dažādām identitātēm un kompleksu pieredzi**, kas gūta dažādos apstākļos, nevis no viendabīgas grupas.
- Īpaša uzmanība būtu jāpievērš **pretrunīgiem un atšķirīgiem viedokļiem** starp dažādām izglītojamo/ģimeņu grupām.
- Praktiskas un ētiskas dabas jautājumi rodas saistībā ar **anonimitāti un apzinātas piekrišanas** saņemšanu, jo īpaši uzņemot izglītojamos ar dažādu veidu vajadzībām vai pieejamības problēmām.
- Ņemot vērā laika ierobežojumus vai **neparedzētus notikumus**, lēmumi var būt jāpieņem un izmaiņas var būt jāveic "uz vietas". Klātienes tikšanos organizēšana ar izglītojamajiem no visas valsts var būt laikietilpīga un resursus patērējoša, un tā ir rūpīgi jāplāno.
- **Skolas un mācību iestāžu speciālisti** var veicināt izglītojamo un ģimeņu viedokļu paušanu.

- Īpaša uzmanība jāpievērš to personu jēgpilnai līdzdalībai, kas ir **neaizsargātas, tiek atstumtas** un kuru viedoklis tiek reti uzklauts.

Šīs kopīgās tēmas apstiprināja VIA sistēmas galvenos aspektus un visa projekta **galvenās atziņas**.

Ar Aģentūras atbalstu savā kontekstā ieviešot līdzdalības aktivitātes, valstu domāšana par procesu kļuva **sistemātiskāka un reflektīvāka**, skaidri pievēršoties ētikas jautājumiem visos aktivitāšu posmos un iesaistoties to risināšanā.

Piemērojot dažādus sistēmas aspektus, valstu domāšana par līdzdalību mainījās. Kā norādīja Maltas pārstāvis:

 Jums var būt iebildumi, un varbūt domājat, ka tas ir īsts izaicinājums, bet, visu izplānojot un pat paredzot dažas “atkāpšanās” pozīcijas, jūs saprotat, ka patiesībā VARAT uzklaut šos viedokļus.

(Maltas Pārstāvju padomes loceklis)

Kopsavilkuma ziņojumā (Eiropas Aģentūra, 2022b) ir ietverta sīkāka informācija par valstīs paveikto darbu. Tas var īpaši interesēt valstis, kas vēlas veicināt jēgpilnu līdzdalību.

Projekta “Viedokļi darbībā” rīku komplekts

Pēc tam, kad darbs valstīs bija pabeigts, visi konstatējumi, galvenās atziņas, praktiskie materiāli un resursi no abiem VIA posmiem tika apkopoti atvērtās piekļuves tiešsaistes rīku komplektā. **VIA rīku komplekts** nodrošina praktiskas pieejas sadarbībai ar izglītojamajiem un ģimenēm. Tas norāda, kā rīkoties un patiesi iekļaut viņu viedokļus lēmumu pieņemšanā. Tajā ir sniegti Aģentūras dalībvalstu piemēri un ietvertas saites uz atbilstošām Aģentūras darbībām un rezultātiem, kā arī uz dažādu starptautisko organizāciju galvenajiem pētījumiem, politiku un iniciatīvām.

Rīku komplekts ir dinamisks resurss, kas paredzēts, lai palīdzētu dažādām ieinteresētajām pusēm visos izglītības sistēmas līmeņos kļūt par pārmaiņu veicinātājiem savās skolās, kopienās, reģionos un valstīs. Šo ieinteresēto pušu vidū var būt:

- izglītojamie, ģimenes, praktiķi un pētnieki;
- vietējo skolu un kopienu vadītāji;
- reģionālās un pašvaldību iestādes;
- bezpeļņas organizācijas;
- valsts politikas veidotāji.

Āģentūras valstis var turpināt augšupielādēt jēgpilnas līdzdalības piemērus no sava konteksta.

Rīku komplekts tika atklāts VIA pasākumā Belgradā, Serbijā, 2023. gada maijā. Pasākumu apmeklēja vairāk nekā 80 politikas veidotāju, izglītojamo un ģimeņu pārstāvju no Āģentūras dalībvalstīm. Tika sniegts pārskats par VIA projektu, un dalībnieki iesaistījās interaktīvās aktivitātēs, apspriežot problēmas un izaicinājumus saistībā ar jēgpilnas līdzdalības nodrošināšanu. Pasākuma laikā tika uzņemts video, kurā apkopoti pieaugušo un izglītojamo viedokļi par viņu līdzdalību VIA projektā.

3. attēls. Izglītojamā un politikas veidotāja kopīga prezentācija VIA pasākumā

Galvenās atziņas politikas veidotājiem

VIA projektā gūtie pierādījumi liecina, ka, lai gan izglītojamo un ģimeņu līdzdalība lēmumu pieņemšanā ir neatliekams jautājums izglītības politikas veidotāju darba kārtībā, politika nav īstenota praksē. Lai ieviestu ilgtspējīgas pārmaiņas, **politikas veidotājiem ir jāuzsāk dialogs**, nodrošinot izglītojamo un ģimeņu viedokļu iekļaušanu pārmaiņu procesā.

VIA projektā tika gūtas **astonas galvenās atziņas** par izglītojamo un ģimeņu jēgpilnas līdzdalības nodrošināšanu. Lai gan šīs atziņas ir paredzētas politikas veidotājiem un citiem ietekmīgiem profesionāļiem un organizācijām, tās var izmantot par atsauci visas izglītības nozarē ieinteresētās puses.

1. Sistematizējiet procesus izglītojamo un ģimeņu jēgpilnai līdzdalībai valsts, reģionālā un vietējā/kopienas līmenī

Politikā, kas saistīta ar izglītojamo un ģimeņu tiesībām, būtu jānorāda skaidri, visā izglītības sistēmā īstenojami procesi, kas izstrādāti, sadarbojoties nozarēm. Šajā procesā ir svarīgi atzīt ģimeņu lomu, atbalstot izglītojamo viedokļus un nodrošinot to uzklauššanu un iekļaušanu lēmumu pieņemšanā.

2. Palieliniet līdzdalību normatīvā regulējuma un politikas veidošanā

Izglītojamo un ģimeņu līdzdalībai politikas līmenī jābūt patiesai, nevis simboliskai. Tai aktīvi jāiekļauj grupas un personas, kuras agrāk nespēja ietekmēt politikas līmeņa lēmumus, kas skar tās, to vienaudžus, skolas un kopienas.

3. Izmantojiet ētiskas pieejas visos līdzdalības posmos

Ētiskas pieejas piemēro dalībnieku piekrišanas, drošības un privātuma jautājumiem. Tās attiecas uz viedokļu iegūšanu, reģistrēšanu, ziņošanu un piemērošanu, uz to, vai šīs pieejas dod labumu izglītojamajiem un/vai ģimenēm, un cik atklāti tiek nodota informācija. Ir svarīgi novērst spēku nelīdzsvarotību līdzdalības procesā.

4. Apziniet un iekļaujiet atstumto, neuzklaušīto un aplūsināto grupu viedokļus

Politikas veidotājiem būtu jāsadarbojas ar skolām un kopienām, lai apzinātu un iekļautu atstumto grupu viedokļus. Tiem būtu jāatzīst savstarpējā atkarība starp jauniešiem un pieaugušajiem un jāapliecina ģimeņu loma, veidojot un apstiprinot izglītojamo viedokļus izglītības jautājumos.

5. Apzinieties dažādo grupu un krustenisko identitāšu sarežģītību

Visām ieinteresētajām pusēm būtu jāpatur prātā, ka grupās ir unikālas personības. Ir jāņem vērā, ka izglītojamajiem un ģimenēm var būt vairākas identitātes un konteksti, kas krustojas un veido to perspektīvas. Izglītojamajiem vai ģimenēm ar vienādām īpašībām vai "apzīmējumiem" joprojām ir pašiem sava pieredze un viedoklis. Šī pieeja var izraisīt pārmaiņas, kas dod labumu visiem izglītojamajiem un visām ģimenēm.

6. Izmantojiet plašu modeļu, pieeju un resursu klāstu, lai visiem dotu iespēju jēgpilni iesaistīties

Lai pielāgotos izglītojamo un ģimeņu dažādībai, ir svarīgi izmantot dažādus resursus un nodrošināt taisnīgumu katrā posmā. Programmu organizētāji un politikas veidotāji var izmantot dažādus konceptuālos modeļus, lai izstrādātu līdzdalības aktivitātes, kas ieviešamas politikā un praksē. Šie modeļi bieži ietver vielu pārdomām un diskusijām, kā arī praktiskus apsvērumus un norādījumus. Tehnoloģija piedāvā elastīgumu, lai dažādos veidos atbalstītu jēgpilnu līdzdalību.

7. Veidojiet spējas jēgpilnai līdzdalībai un aktīvai uzklaušīšanai

Ieinteresētajām pusēm vadošos amatos ir pienākums ne tikai veicināt iespējas jēgpilnai līdzdalībai visos līmeņos, bet arī veidot izglītojamo un ģimeņu spējas iesaistīties. Ir svarīgi pienācīgi atbalstīt izglītojamās un ģimenes, lai veidotu zināšanas, prasmes un izpratni, kas vajadzīga līdzdalībai.

8. Sekmējiet attiecības ar nevalstiskajām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām

Interese aizstāvības grupām, asociācijām, kā arī vietējām un starptautiskajām organizācijām ir svarīga loma izpratnes veicināšanā par atstumto grupu tiesībām un vajadzībām. Šīs organizācijas bieži veic pētījumus par šiem jautājumiem un nodrošina pieejamus, praktiskus resursus par viedokļiem un līdzdalību. Šos resursus, no kuriem daži ir iekļauti **VIA rīku komplektā**, var piemērot iekļaujošas izglītības lēmumu pieņemšanā un politikas veidošanā. Iespējamie ieguvumi, ko sniedz sinerģiju veidošana un veidi, kā strādāt ar šīm nozarēm, ir svarīgs apsvērums politikas veidotājiem.

Nobeiguma piezīmes

VIA projekts nodrošināja pierādījumus par dažiem veidiem, kā līdzdalības politikas veidošana izglītības jomā var kļūt jēgpilna un ilgtspējīga. Tajā tika ierosināta VIA sistēma jēgpilnai līdzdalībai iekļaujošā izglītībā, kas ietverta VIA rīku komplektā kā reflektīvs rīks, lai dotu iespēju ieinteresētajām pusēm novērst problēmas un šķēršļus līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesos.

VIA uzsvēra, cik svarīgas ir **starppaudžu pieejas**, kur izglītojamie, ģimenes un izglītības politikas veidotāji visos līmeņos strādā kopā. Tajā ieteikts kā turpmāko ceļu izvēlēties **lejupejošas politikas pieeju, ko atbalsta augšupejošas iniciatīvas** vietējā un skolas līmenī.

Šī apvienotā pieeja piedāvā iespēju palielināt informētību par atstumto un apklusināto personu viedokli un veicināt to aktīvāku līdzdalību. Tajā pašā laikā tā ierosina demokrātiskāku un tiešāku veidu, kā izstrādāt un īstenot politiku, iesaistot politikas veidotājus interaktīvās, uz viedokli vērstās aktivitātēs ar izglītojamajiem un ģimenēm vietējā līmenī.

Cerams, ka VIA projekts un tā galvenās atziņas izglītojamo un ģimeņu sistemātiskākai iesaistīšanai izglītības lēmumu pieņemšanā var veicināt patiesas uzklaušīšanas kultūras izveidi un rīcību atbilstoši viedokļiem.

Atsauces

Cologon, K., 2020. 'Is inclusive education really for everyone? Family stories of children and young people labelled with "severe and multiple" or "profound" "disabilities"' [Vai iekļaujoša izglītība patiešām der katram? Bērnu un jauniešu ar "smagiem un vairākiem" vai "nopietniem" "funkcionāliem traucējumiem" ģimeņu stāsti], *Research Papers in Education*, 37. sēj., 3. izd., 395.–417. lpp.

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2022a. *Voices into Action – The Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making: Literature Review [Viedokļi darbībā – izglītojamo un viņu ģimeņu viedokļi izglītības lēmumu pieņemšanā. Literatūras apskats]*. (D.C. Murdoch, A. Mangiaracina un A. Kefallinou, red.). Odense, Dānija

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2022b. *Voices into Action: Promoting learner and family participation in educational decision-making [Viedokļi darbībā. Izglītojamo un ģimeņu līdzdalības veicināšana izglītības lēmumu pieņemšanā]*. (A. Kefallinou, D.C. Murdoch, A. Mangiaracina un S. Symeonidou, red.). Odense, Dānija

Lundy, L., 2007. "'Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child' [Ar "balsi" vien nepietiek. ANO Konvencijas par bērna tiesībām 12. panta konceptualizācija], *British Educational Research Journal*, 33. sēj., 6. izd., 927.–942. lpp.

UNICEF, 2020. *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement [Iesaistīts un sadzirdēts! Pusaudžu līdzdalības un pilsoniskās iesaistes pamatnostādnes]*. Ņujorka: UNICEF

Sekretariāts:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tālrs.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Briseles birojs:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tālrs.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org